

Oxycarenius lavaterae (FABRICIUS, 1787) (Hemiptera:
Heteroptera: Oxycarenidae) – gatunek nowy dla fauny
Polski

Oxycarenius lavaterae (FABRICIUS, 1787) (Hemiptera: Heteroptera:
Oxycarenidae) – a new species to the fauna of Poland

Grzegorz HEBDA¹, Tomasz OLBRYCHT²

¹Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski,
ul. Oleska 22, 45-052 Opole; e-mail: grzesio@uni.opole.pl

²Wydział Biologiczno-Rolniczy, Katedra Agroekologii, Uniwersytet Rzeszowski,
ul. M. Ćwiklińskiej 1a, 35-601 Rzeszów; e-mail: tkolbr@univ.rzeszow.pl

ABSTRACT: *Oxycarenius lavaterae* (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) has been collected from a *Platanus acerifolia* in Rzeszów-Słocina, Southeastern Poland. This is the first record of this species from Poland.

KEY WORDS: Hemiptera, Heteroptera, Oxycarenidae, *Oxycarenius lavaterae*, first country record, *Platanus acerifolia*

Rodzaj *Oxycarenius* (FIEBER, 1837) reprezentowany jest w Europie przez cztery gatunki: *O. hyalinipennis* (A. COSTA, 1843), *O. modestus* (FALLÉN, 1829), *O. pallens* (HERRICH-SCHAEFFER, 1850) i *O. lavaterae* (FABRICIUS, 1787). Za wyjątkiem *O. modestus* pozostałe gatunki występują na południu Europy, zasiedlając głównie basen Morza Śródziemnego, sięgając do Afryki i zachodniej Azji (PÉRICART 1999, 2001). Z Polski do początku XXI wieku znany był jedynie *O. modestus* (GORCZYCA 2004), a *O. pallens* został wykazany dopiero w roku 2013 (LIS i DUBIEL 2013).

Podczas badań nad fauną bezkręgowców zimujących pod korą platanów klonolistnych *Platanus × acerifolia* w południowo-wschodniej Polsce odłowiono jeden okaz *Oxycarenius lavaterae*. Jest to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w Polsce:

- Nizina Sandomierska: EA74 Rzeszów-Słocina, 2 III 2014, 1 ex., leg. T. OLBRYCHT, park podworski, pod korą platanu *Platanus acerifolia* o obwodzie 360 cm, det. et coll. G. HEBDA.

Oxycarenus lavaterae wyróżnia się spośród innych przedstawicieli rodzaju w Europie największymi rozmiarami ciała (4,8–6,0 mm), czerwoną nasadą półpokryw, jednolicie czarnym przedpleczem, głową i czułkami oraz bezbarwną i przezroczystą błonką półpokryw (PÉRICART 1999; WACHMANN i in. 2007).

Gatunek rozwija się na roślinach zielnych należących do rodziny ślazowatych Malvaceae JUSS., takich jak: ketmia *Hibiscus* L., ślazówka *Lavatera* L., malwa *Malva* L. i prawoślaz *Althaea* L. Zasiadła również drzewa należące do tej rodziny, np. lipy *Tilia* L. tworząc niekiedy liczne agregacje, liczące setki osobników. Pluskwiaki te podczas masowych pojawów potrafią wyrządzać szkody osłabiając lipy, stąd uważane są za owady o istotnym znaczeniu gospodarczym (VELIMIROVIĆ i in. 1992; WACHMANN i in. 2007).

Oxycarenus lavaterae do niedawna zasiedlał jedynie zachodnią część basenu Morza Śródziemnego. Od około 20 lat powiększa jednak zajmowany obszar kolonizując kolejne tereny, położone na wschód i północ od pierwotnego zasięgu, docierając do krajów sąsiadujących z Polską: Słowacja (1995), Czechy i Niemcy (2004) (RABITSCH 2008). Za najbardziej prawdopodobne przyczyny szybkiej kolonizacji nowych obszarów uznaje się ocieplenie klimatu w Europie oraz łatwą aklimatyzację tego gatunku. W Bułgarii zaobserwowano, że już niespełna 10 lat po pierwszym stwierdzeniu *O. lavaterae* znacznie spadł poziom jego śmiertelności podczas zimowania (VELIMIROVIĆ i in. 1992, KALUSHKOV i in. 2007).

Oxycarenus lavaterae jest kolejnym, po *Arocatus longiceps* STÅL, 1872 i *Corythucha ciliata* (SAY, 1832), nowym dla Polski gatunkiem pluskwiaka różnoskrzydłego odnalezionym na platanach lub z nimi związanym (GIL i in. 2011; LIS 2009). Warto również zaznaczyć, że jest to już siódmy, po: *Cameraria ohridella* DESCHKA & DIMIĆ, *Phyllonorycter issikii* (KUMATA), *P. robiniiella* (CLEMENS), *P. platani* (STAUDINGER), *Corythucha ciliata* i *Leptoglossus occidentalis* HEIDEMANN, 1910, gatunek inwazyjnego owada znany z terenów zieleni Rzeszowa (CZER-
NIAKOWSKI i OLBRYCHT 2015).

Podziękowania

Autorzy składają serdeczne podziękowania prof. dr hab. Barbarze LIS z Uniwersytetu Opolskiego za potwierdzenie poprawności oznaczenia okazu

i krytyczne uwagi do tekstu niniejszego doniesienia. Kolegom Miłoszowi MAZUROWI i Andrzejowi WOLSKIEMU z Uniwersytetu Opolskiego dziękujemy za uwagi do pierwszej wersji maszynopisu.

SUMMARY

Oxycarenus lavaterae is the third out of four representatives of the genus in Europe that has been listed from Poland. One specimen of this species was collected under the bark of a *Platanus acerifolia* at the locality in Rzeszów-Słocina, Southeastern Poland. The species is included among pest heteropterans, feeding on the representatives of the Malvaceae such as the lime (*Tilia L.*). In the last 20 years, it has extended its range northwards, probably due to climate warming in Europe and rapid acclimatization abilities.

PIŚMIENNICTWO

- CZERNIAKOWSKI Z. W., OLBRYCHT T. 2015: Invasive species and their role in historic park sites. Gatunki inwazyjne i ich rola w historycznych założeniach parkowych. Czasopismo Techniczne, Architektura, Politechnika Krakowska, Kraków, 5-A (5): 33-40.
- GIL R., LIS B., KADEJ M. 2011: *Arocatus longiceps* STÅL (Hemiptera: Heteroptera: Lygaeidae) – nowy dla fauny Polski gatunek pluskwiaka oraz inne pluskwiaki różnoskrzydłe zimujące pod korą platanów we Wrocławiu (Dolny Śląsk). Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, 3: 25-35.
- GORCZYCA J. 2004: Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera). [W:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E.: Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa. 509 ss.
- KALUSHKOV P., SIMOV N., R. ZANKOVA T. 2007: Biology and acclimatization of *Oxycarenus lavaterae* (Heteroptera: Lygaeidae) a new invasive mediterranean species in bulgarian fauna. Proceeding of the International Conference „Alien Arthropods in South East Europe – crossroad of three continents” University of Forestry, 19–21 University of Forestry, 19–21 September 2007, Sofia, Bulgaria: 44-47.
- LIS B. 2009: *Corythucha ciliata* (Say, 1832) (Hemiptera: Heteroptera: Tingidae) – gatunek pluskwiaka nowy dla fauny Polski. Nature Journal (Opole Scientific Society.), 42: 119-122.
- LIS B., DUBIEL G. 2013: *Acetropis longirostris* Put. i *Oxycarenus pallens* (H.-S.) – dwa gatunki pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) nowe dla fauny Polski, z wykazem gatunków zebranych w okolicach Bystrej w Beskidzie Śląskim. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, 7: 33-44.
- PÉRICART J. 1999: Faune de France et regions limitrophes. Vol. 84B. Hémiptères Lygaeidae Euro-Méditerranéens. Vol. 2. Fédération Française des Sociétés de Sciences Naturelles, Paris. iii + 453 ss + 9 pls.

- PÉRICART J. 2001: Family Lygaeidae Schilling, 1829 – Seed bugs. [W:] AUKEMA B., RIEGER C. Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region. The Netherlands Entomological Society, Wageningen: 35-220.
- RABITSCH W. 2008: Alien True Bugs of Europe (Insecta: Hemiptera: Heteroptera). *Zootaxa*, **1827**: 1-44.
- VELIMIROVIĆ V., Z. DUROVIĆ M. RAIČEVIĆ 1992: Bug *Oxycarenus lavaterae* Fabricius (Lygaeidae, Heteroptera) new pest on lindens on southern part of Montenegro. *Zastita bilja, (Plant Protection)*, **199**: 69-72.
- WACHMAN E., MELBER A., DECKERT J. 2007: Wanzen. Band 3. Pentatomomorpha I. Aradidae, Lygaeidae, Piesmatidae, Berytidae, Pyrrhocoridae, Alydidae, Coreidae, Rhopalidae, Stenocephalidae. *Die Tierwelt Deutschlands*, 78 Teil, Goecke & Evers, Keltern. 272 ss.